

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 24/2021-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Harakálym, Mlynská 28, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 174/2018-441 z 19. septembra 2019 v časti výroku, ktorým bol potvrdený výrok XIX. rozsudku Okresného súdu Trenčín č. k. 12 C 10/2011-384 z 24. januára 2018 o nároku na náhradu trov konania, a vo výroku o nároku na náhradu trov odvolacieho konania takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 174/2018-441 z 19. septembra 2019 v časti výroku, ktorým bol potvrdený výrok XIX. rozsudku Okresného súdu Trenčín č. k. 12 C 10/2011-384 z 24. januára 2018 o náhrade trov prvoinštančného konania a v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17 Co 174/2018-441 z 19. septembra 2019 v časti výroku, ktorým bol potvrdený výrok XIX. rozsudku Okresného súdu Trenčín č. k. 12 C 10/2011-384 z 24. januára 2018 o náhrade trov prvoinštančného konania a v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania, **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Trenčíne **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. februára 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konania podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 17 Co 174/2018-441 z 19. septembra 2019 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) v časti výroku, ktorým bol potvrdený výrok o náhrade trov prvoinštančného konania a v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania. Uznesením č. k. I. ÚS 24/2021-11 z 19. januára 2021 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti a obsahu napadnutého rozsudku krajského súdu vyplýva, že sťažovateľ sa v procesnom postavení žalobcu domáhal v konaní vedenom Okresným súdom Trenčín (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 10/2011 proti obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná“ alebo „zúčastnená osoba“), náhrady škody na zdraví. Podanú žalobu skutkovo odôvodnil tým, že ako cyklista bol účastníkom dopravnej nehody, ktorú nezavinil a v dôsledku ktorej utrpel vážne zranenia, ktoré na jeho zdravotnom stave zanechali trvalé následky. Konkrétne sa od žalovanej domáhal zaplatenia bolestného v sume 31 604,03 eur s príslušenstvom, náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 165 279 eur s príslušenstvom, 50 % zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 82 639,50 eur s príslušenstvom a náhrady liečebných nákladov v sume 3 418,81 eur s príslušenstvom. Po opakovaných úpravách žalobného petitu a čiastočných späťvzatiach žaloby aj v dôsledku plnenia žalovanou ostalo predmetom konania zaplatenie bolestného v sume 862 eur s 9 % úrokom z omeškania ročne od 13. novembra 2010 do zaplatenia, 50 % zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 46 278,50 eur, zaplatenie vyčíslených úrokov z omeškania v celkovej sume 33 109,74 eur a náhrada trov konania.

3. Okresný súd žalobe sťažovateľa čiastočne vyhovel a rozsudkom č. k. 12 C 10/2011-384 z 24. januára 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľovi doplatok bolestného v sume 862 eur s 9 % ročným úrokom z omeškania od 8. decembra 2010 do zaplatenia (I. výrok), 40 % zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 33 802,16 eur (III. výrok) a úroky z omeškania v celkovej sume 977,32 eur (výroky V., VIII., X. a XV.) a v prevyšujúcej časti, t. j. o zaplatenie 10 % zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 12 476,34 eur (IV. výrok) a požadovaných úrokov z omeškania (výroky VI., VII., IX., XI., XII., XIII., XIV., XVI., XVII), žalobu sťažovateľa zamietol. Ďalšími výrokmi okresný súd zastavil konanie v časti o zaplatenie sumy 619,04 eur s príslušenstvom, o zaplatenie sumy 3 540,49 eur s príslušenstvom, o zaplatenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 80 773 eur a v časti požadovaného 50 % zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 36 361 eur (XVIII. výrok) a napokon rozhodol o trovách konania (XIX. výrok)

tak, že žiadnej zo strán nepriznal nárok na ich náhradu podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) z dôvodu ich približne rovnakého čiastočného úspechu vo veci.

4. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu v napadnutej zamietavej časti a taktiež aj vo výroku o náhrade trov prvoinštančného konania ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP a úspešnej žalovanej priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

4.1. Krajský súd vo vzťahu k napadnutému výroku o trovách prvoinštančného konania uviedol (bod 14 napadnutého rozsudku), že od účinnosti Civilného sporového poriadku nie je možné pri rozhodovaní o trovách konania zohľadniť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku či od úvahy súdu, tak ako to upravoval § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku [(ďalej aj „OSP“), platný a účinný do 30. júna 2016]. Podľa krajského súdu neboli v prípade sťažovateľa dané ani dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 257 CSP a rozhodnutie okresného súdu o trovách konania tak bolo „*principiálne správne založené na pomere úspechu strán sporu vo veci*“.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu v časti, v ktorej bol potvrdený výrok rozsudku okresného súdu o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania, podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že krajský súd nesprávne aplikoval zásadu úspechu vo veci, pretože išlo o prípad, keď výška priznaného plnenia závisela od znaleckého posudku. V tejto súvislosti sťažovateľ dôvodí, že v súvislosti s preukazovaním dôvodnosti výšky uplatneného nároku si splnil svoju povinnosť tým, že osobe s odbornými znalosťami predložil lekárske posudky na účel určenia bodového ohodnotenia, z ktorého následne vypočítal výšku náhrady. Sťažovateľ zastáva názor, že ak bol v konaní vypracovaný znalecký posudok, ktorý určil nižšie bodové hodnotenie, čo malo vplyv aj na výšku priznanej náhrady, nemožno túto skutočnosť hodnotiť pri rozhodovaní o náhrade trov konania na jeho ťarchu. Sťažovateľ totiž objektívne nemal schopnosti na to, aby výšku svojho nároku s ohľadom na nedostatok odborných vedomostí presne určil, resp. aby kriticky zhodnotil počet bodov určených v lekárskom posudku hodnotiacim lekárom.

6. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ tvrdí, že v súlade s princípom právnej istoty, na ktorý odkazuje čl. 1 ods. 1 a 2 CSP, je za jeho neúspech v konaní možné považovať len nepriznanie tej časti nároku, ktorej nepriznanie mohol, resp. mal sťažovateľ predvídať už pri podaní žaloby a bolo to možné od neho aj spravodlivo požadovať vzhľadom na povahu nároku. Predmetné princípy je podľa názoru sťažovateľa potrebné uplatniť aj pri rozhodovaní súdu o nároku na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, pretože dôvodnosť a výšku tohto nároku nevie sťažovateľ pri podaní žaloby presne určiť, keďže tieto určuje súd „*svojím rozhodnutím na základe vlastnej úvahy*“.

7. Na tomto základe sťažovateľ vytýka krajskému súdu, že jeho postup bol v zjavnom rozpore s princípmi spravodlivosti a napadnutým rozsudkom tak došlo k extrémnemu zásahu do jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Zdôrazňuje,

že pri podaní žaloby postupoval v súlade so zákonom, avšak bodové hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia, resp. výsledok úvahy súdu nemohol žiadnym spôsobom ovplyvniť.

8. Z týchto dôvodov sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jeho práv uvedených v bode 1, napadnutý rozsudok zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu

9. Krajský súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti sťažovateľa č. k. Spr. 2012/2021 z 1. apríla 2021 uviedol, že ju nepovažuje za dôvodnú. V konaní o náhradu škody totiž nie je možné od účinnosti Civilného sporového poriadku pri rozhodovaní o trovách konania zohľadniť, ako to požaduje sťažovateľ, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku či úvahy súdu. Relevanciu úvahy súdu, resp. znaleckého dokazovania vo vzťahu k náhrade trov konania upravoval predtým platný a účinný § 142 ods. 3 OSP (účinného do 30. júna 2016), avšak právna úprava náhrady trov konania podľa Civilného sporového poriadku uvedený prístup neprevzala a je striktné založená na miere úspechu strany v konaní. Právna úprava Civilného sporového poriadku pritom akcentuje princípy sporového konania a významnou mierou preniesla zodpovednosť za postup v súdnom konaní na jednotlivé strany sporu. Podľa krajského súdu súčasne neobstojí ani argument sťažovateľa o ťažko predpokladanom výsledku sporu, ak tento závisí od úvahy súdu alebo znaleckého posudku, pretože rozhodovacia prax všeobecných súdov týkajúca sa sťaženia spoločenského uplatnenia je relatívne ustálená a pre žalobcov môže poskytovať dostatočnú možnosť porovnania s obdobnými prípadmi, z ktorých môže žalobca rámcovo predpokladať výsledok úvahy súdu. Krajský súd súčasne poznamenáva, že na strane žalobcu je tiež potrebné prijať istú mieru rizika spojenú s iniciovaním sporového konania.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby

10. Oznámením z 23. marca 2021 ústavný súd upovedomil žalovanú ako zúčastnenú osobu o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa (§ 126 zákona o ústavnom súde) a umožnil jej vyjadriť sa k nej v lehote 14 dní od doručenia upovedomenia.

11. Vo vyjadrení z 15. apríla 2021 zúčastnená osoba tvrdí, že napadnutý rozsudok krajského súdu je v časti výroku o náhrade trov prvoinštančného konania a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania zákonný, preskúmateľný a nedošlo ním k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces, preto je ústavná sťažnosť nedôvodná. V tejto súvislosti poukazuje na to, že pokiaľ rozhodnutie súdu závisí od výsledku znaleckého dokazovania, resp. od jeho vlastnej úvahy, je potrebné postupovať podľa § 255 CSP so zohľadnením tzv. kritéria predvídateľnosti výsledku rozhodnutia, keďže právna úprava náhrady trov konania v sporovom konaní sa podľa právnej úpravy Civilného sporového poriadku striktné spravuje zásadou úspechu v spore. Z porovnania doterajšej úpravy Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016) a právnej úpravy Civilného sporového poriadku vyplýva, že Civilný sporový poriadok už neobsahuje ustanovenie obdobné § 142 ods. 3 OSP, ktorý umožňoval priznať strane sporu plnú náhradu trov konania

v prípade, ak bola síce v konaní úspešná len čiastočne, ale posúdenie uplatneného nároku záviselo od znaleckého dokazovania, resp. od voľnej úvahy súdu. V tomto smere je podľa zúčastnenej osoby tiež podstatné, že kvalifikovaným právnym zastúpením sťažovateľa v konaní pred všeobecnými súdmi sa miera predvídateľnosti výsledku rozhodnutia výrazne zvyšuje a musí byť zohľadnená pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania.

12. Podľa názoru zúčastnenej osoby krajský súd (a rovnako aj okresný súd) pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania zohľadnili aj osobitosti konkrétneho prípadu sťažovateľa, ktorý podal žalobu predčasne, pretože v čase jej podania nebol ešte jeho zdravotný stav ustálený. Tvrdenia sťažovateľa, že v čase podania žaloby nevedel vyhodnotiť správnosť, resp. dôvodnosť výšky jednotlivých uplatnených nárokov na náhradu škody na zdraví najmä preto, že na ich posúdenie boli potrebné odborné vedomosti lekára, považuje za „*tendenčné a nesprávne*“, keďže ich nemožnosť vyhodnotenia nebola daná podstatou uplatneného nároku, ale tým, že sťažovateľ podal žalobu predčasne.

13. V prípade uplatnenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia nemôže sťažovateľ tvrdiť, že ide o konanie, kde sa výška škody iba odhaduje, pretože podľa osobitného zákona je žalobca povinný preukázať svoj nárok na základe lekárskeho posudku, teda v prípade, ak na jeho základe podáva žalobu, výška škody nie je iba odhadovaná, ale je už podložená odborným vyjadrením lekára. Je teda v záujme žalobcu, aby aj z dôvodu hospodárnosti a rýchlosti konania, ako aj pod hrozbou prípadnej straty nároku na náhradu trov konania predložil podklady k podanej žalobe v takom rozsahu a najmä v takej kvalite, aby požadovaný nárok, ktorého priznanie požaduje, vedel náležité odôvodniť a preukázať v ním uplatnenom rozsahu. To isté podľa zúčastnenej osoby platí aj o uplatnení nároku na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, keď je žalobca povinný preukázať, že sú splnené zákonné podmienky na to, aby súd o jeho zvýšení rozhodol. Sťažovateľovi pritom nič nebránilo v tom, aby si výšku jednotlivých nárokov z titulu škody na zdraví uplatnil napríklad na základe súkromného znaleckého posudku, resp. v tom, aby si závery lekárskeho posudku vyhotovených ošetrojúcim lekárom v Národnom rehabilitačnom centre [REDAKOVANÉ] (t. j. [REDAKOVANÉ]) ešte dodatočne verifikoval napríklad súkromným znaleckým posudkom, a to ešte pred samotným podaním žaloby. V prípade, ak si sťažovateľ uplatnil nároky, ktoré neboli dôvodné, musí niesť následky takéhoto konania, a teda byť uzrozumený s určitou mierou neúspechu v danom spore a s tým spojenou povinnosťou hradiť trovy konania v rozsahu, v akom bol neúspešný. Sťažovateľ v danom prípade predložil lekárske posudky so závažnými nedostatkami a s neprimeranými bodovými ohodnoteniami, pričom na ich uplatnení trval napriek výhradám zúčastnenej osoby ako žalovanej, čím vyvolal potrebu znaleckého dokazovania, pričom podľa platnej právnej úpravy tieto nároky možno preukázať aj inak, najmä s menšími nákladmi súdneho konania. Zúčastnená osoba ďalej poukazuje na jednotlivé sťažovateľom uplatnené nároky na náhradu škody (náhrada za bolesť, náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada liečebných nákladov, mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a náhrada úrokov z omeškania) a jeho (ne)úspech v nich.

14. Zúčastnená osoba upriamuje pozornosť aj na to, že sťažovateľ nepodal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, hoci podľa § 420 písm. f) CSP tak urobiť mohol, čím nevyčerpal všetky prostriedky, ktoré mu zákon poskytuje na ochranu jeho práv.

15. Na podporu svojej argumentácie zúčastnená osoba poukazuje na rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 25/2019 a III. ÚS 221/2021, ktorými ústavným súd odmietol ústavné sťažnosti ako zjavne neopodstatnené v prípadoch, keď posúdenie uplatneného nároku záviselo od výsledkov znaleckého dokazovania, resp. od voľnej úvahy súdu a žiadnej strane sporu nebola priznaná náhrada trov konania, hoci žalobca mal čiastočný úspech v spore. Z týchto dôvodov zúčastnená osoba navrhuje, aby ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

III.3. Replika sťažovateľa

16. Sťažovateľ v replike doručenej ústavnému súdu 11. júna 2021 vyjadruje nesúhlas s tvrdením zúčastnenej osoby o predčasnom podaní žaloby, pretože ak bola otázka ustálenia jeho zdravotného stavu napokon na základe znaleckého posudku posúdená v konaní inak, ide o odborné posúdenie, na ktoré sťažovateľ nemal potrebné znalosti. Opätovne ako v ústavnej sťažnosti sťažovateľ zdôrazňuje, že v prípade, ak bol úspešný v základe nároku, ktorého výška závisela od odborného posúdenia, resp. úvahy konajúceho sudcu, nemožno úspech v konaní podľa novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku posudzovať inak ako podľa § 142 ods. 3 OSP. Dodáva, že pri určení výšky jednotlivých nárokov vychádzal z odborných podkladov, ktoré mal v tom čase k dispozícii, pričom nebolo jeho úlohou skúmať ich správnosť. Za týchto okolností nepovažuje za spravodlivé podmieňovať jeho plný úspech v spore výlučne tým, že so žalobou predloží odborné podklady, ktoré budú pri rozhodovaní vo veci samej súdom v konečnom dôsledku vyhodnotené ako „*absolútne korektné*“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Ústavný súd v prvom rade akcentuje jeho postavenie ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je súčasťou systému všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu tak nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale jeho úloha sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

18. Pred tým ako ústavný súd pristúpi k posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti, považuje za potrebné vyjadriť sa k tvrdeniu zúčastnenej osoby, že sťažovateľ nevyčerpal pred podaním ústavnej sťažnosti všetky dostupné prostriedky ochrany jeho základných práv, čo má za následok neprípustnosť ústavnej sťažnosti (bod 14). Konkrétne zúčastnená osoba tvrdí, že sťažovateľ mal proti napadnutému rozsudku krajského súdu podať dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Ťažisková argumentácia sťažovateľa uplatnená v ústavnej sťažnosti sa však týka nesprávnej interpretácie noriem procesného práva, pričom ústavný súd v nej nenachádza žiadne dôvody spadajúce pod § 420 písm. f) CSP, t. j. porušenie procesných práv sťažovateľa majúce intenzitu porušenia jeho práva na spravodlivý proces. Civilný sporový poriadok pritom výslovne

stanovuje neprípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania v prípade namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 421 ods. 2 CSP). Ústavný súd tak uzatvára, že podanie dovolania by vzhľadom na prezentovanú sťažnostnú argumentáciu sťažovateľa objektívne nebolo účinným prostriedkom ochrany jeho práv.

19. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v tvrdení sťažovateľa o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom krajského súdu v časti potvrdzujúceho výroku o náhrade trov prvoinštančného konania a v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania z dôvodu, že krajský súd nesprávne aplikoval právne predpisy upravujúce náhradu trov konania a nesprávne posúdil mieru úspechu sťažovateľa v konaní, ktorý výšku jednotlivých uplatnených nárokov nemohol pri podaní žaloby predvídať, keďže záviseli od znaleckého posudku, resp. od úvahy súdu.

20. Napriek tomu, že sťažovateľ sa v petite ústavnej sťažnosti domáha zrušenia celého napadnutého rozsudku krajského súdu, jeho ústavná sťažnosť smeruje výlučne proti potvrdeniu prvoinštančného rozhodnutia vo výroku o nároku na náhradu trov konania krajským súdom a proti výroku napadnutého rozsudku o náhrade trov odvolacieho konania. Rozsudok krajského súdu v ostatnej časti nebol ústavnou sťažnosťou napadnutý, preto sa jeho posudzovaním ústavný súd nezaoberal.

21. V kontexte sťažnostnej argumentácie ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti opakovane zdôrazňuje, že do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy patrí *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozhodnutie ESLP vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska z 23. 9. 1997, sťažnosť č. 22410/93). V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou, resp. dohovorom garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je však ústavný súd zdržanlivý, vychádzajúc z toho, že problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu. K prípadnému zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa ústavný súd uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

22. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

23. Uvedené zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti a prístupu ústavného súdu k posudzovaniu porušenia základných práv rozhodnutím všeobecného súdu o náhrade trov súdneho konania, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli aktuálne aj v prerokúvanej veci sťažovateľa, preto ústavný súd v kontexte týchto hľadísk posúdil aj rozsudok krajského súdu v jeho namietanej časti.

24. V danom prípade sa sťažovateľ podanou žalobou domáhal náhrady škody spôsobenej na zdraví, ktorú utrpel ako následok dopravnej nehody, pričom z obsahu rozsudku okresného súdu je zrejmé, že sťažovateľ pri stanovení sumy jednotlivých zložiek práva na náhradu škody (bolestné, náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, 50 % zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a náhrada liečebných nákladov) vychádzal aj zo znaleckého posudku [REDACTED] z 9. júla 2010, ktorý však na pojednávaní uskutočnenom okresným súdom uznal jeho nesprávnosť (bod 43 rozsudku okresného súdu). Následne sťažovateľ počas konania svoju žalobu opakovane upravoval z dôvodu čiastočných plnení zo strany žalovanej a tiež z dôvodu, aby reflektovala závery znaleckého posudku č. 143/2014 v spojení s jeho dodatkom č. 1 vyhotoveným znaleckou organizáciou forensic.sk. Predmetom rozhodovania okresného súdu tak ostal nárok sťažovateľa na zaplatenie doplatku bolestného (sporným bolo len určenie hodnoty jedného bodu, pozn.), na mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 50 % a na zaplatenie vyčíslených úrokov z omeškania.

25. Okresný súd svoje rozhodnutie o trovách konania o nepriznaní nároku na ich náhradu žiadnej zo strán sporu stručne odôvodnil odkazom na § 255 ods. 2 CSP a konštatovaním približne rovnakého čiastočného úspechu strán sporu vo veci. Krajský súd sa s rozsudkom okresného súdu stotožnil aj v časti napadnutého výroku o trovách konania z dôvodu, že právna úprava Civilného sporového poriadku neumožňuje pri rozhodovaní o trovách konania zohľadniť, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku či úvahy súdu.

26. Za problematický, ústavne neudržateľný a nereflektujúci predmet konania považuje ústavný súd práve predmetný právny názor vyslovený krajským súdom v namietanom rozsudku (v spojení s rozsudkom okresného súdu).

27. Právna úprava náhrady trov konania v sporovom konaní sa podľa predchádzajúcej úpravy Občianskeho súdneho poriadku, ako aj podľa súčasnej právnej úpravy Civilného sporového poriadku spravuje zásadou úspechu v konaní. Civilný sporový poriadok však už neobsahuje ustanovenie obdobné § 142 ods. 3 OSP, ktoré sa uplatňovalo ako *lex specialis* vo vzťahu k úprave obsiahnutej v § 142 ods. 2 OSP. Z uvedeného síce vyplýva, že nepatrný úspech už Civilný sporový poriadok nepozná (a preto pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov sa podľa Civilného sporového poriadku zohľadňuje každý neúspech), avšak ani nová právna úprava nevylučuje osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, a to z hľadiska výsledku v zásade zhodne ako podľa doterajšej úpravy (I. ÚS 56/2017). Tomuto záveru nebráni ani absencia výslovnej právnej úpravy v Civilnom sporovom poriadku zhodnej so skoršou úpravou v § 142 ods. 3 OSP. Uvedené je však vecou aplikácie a výkladu relevantných ustanovení Civilného sporového poriadku všeobecnými súdmi pri rozhodovaní o trovách konania v konkrétnej veci (IV. ÚS 649/2018).

28. V súvislosti s posudzovaním procesného úspechu strán sporu v konaní, ktorého predmetom je nárok, ktorého dôvodnosť a výšku je možné len predvídať, pretože závisí od znaleckého posudku,

resp. úvahy súdu, tak ako to bolo v prípade sťažovateľa, dáva ústavný súd do pozornosti právnou vedou i praxou akceptovaný názor, podľa ktorého zásadu úspechu vo veci (§ 255 CSP) treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však žalobcu, ktorému bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, nemožno považovať za procesne neúspešného a *ad absurdum* ho zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie „presného“ výsledku konania. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania je potrebné rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce. Za základné sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté, výška ujmy je potom druhotná a nadväzujúca. Rovnako odborná otázka posudzovaná znalcom môže presahovať možnosti strany sporu, ktorá napr. výšku škody „iba“ odhaduje. Aj tu je primárny fakt, že škoda bola spôsobená; jej výška nasleduje. Žalobcu v takejto veci preto treba považovať za plne procesne úspešného, keďže mal plný úspech, čo sa týka základu uplatneného nároku, a súčasne výška plnenia, vyplývajúca z jeho procesného úspechu, závisela výlučne od úvahy súdu (pozri aj II. ÚS 397/2020, II. ÚS 225/2020).

29. V tomto smere je potrebné uviesť, že spoločným menovateľom situácií, keď rozhodnutie o výške plnenia závisí od úvahy všeobecného súdu alebo od znaleckého posudku, je z pozície strán sporu počiatočná nepredvídateľnosť výsledku konania o výške uplatneného nároku. Podľa názoru ústavného súdu však aj v týchto prípadoch závislosti rozhodnutia súdu od jeho úvahy alebo od znaleckého posudku musia existovať určité limity, pretože inak by bolo v rozpore s rozumným usporiadaním procesných vzťahov, aby za situácie zjavne bezúspešného uplatňovania práva, nie síce v jeho základe, ale v podobe jeho neprimeranej a zjavne nadsadenej výšky vo vzťahu k tej, ktorá v obdobných veciach vyplýva napríklad z ustálenej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, bola žalobcovi priznaná ochrana v podobe zachovania jeho práva na plnú náhradu trov konania proti žalovanému len preto, lebo bol úspešný v základe svojho nároku, ktorého výška však bola oproti žalobnému nároku súdom priznaná s výrazným obmedzením (m. m. IV. ÚS 652/2018).

30. S ohľadom na predmet konania pred všeobecnými súdmi (náhrada škody na zdraví) tak ústavný súd konštatuje, že vec sťažovateľa je práve tým prípadom, keď výška plnenia bola čiastočne závislá od znaleckého posudku (bolestné a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia) a bezpochyby čiastočne aj od úvahy súdu (mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia), a teda prípadom odôvodňujúcim osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkami na rozhodovanie o trovách konania. Za rozhodujúcu okolnosť pritom ústavný súd považuje aj postoj sťažovateľa v priebehu konania, ktorý svoj žalobný petit opakovane upravoval, reagujúc na výsledky nariadeného znaleckého dokazovania a poskytnuté plnenia zo strany žalovanej. V odôvodnení rozsudku okresného súdu však ústavný súd takýto osobitý prístup k rozhodnutiu o trovách konania nenachádza, pričom nie je možné prehliadnúť, že okresný súd v podstate žiadnym spôsobom svoj záver o rovnakom čiastočnom úspechu oboch strán sporu bližšie neozrejmil a nešpecifikoval, v ktorej časti považoval sťažovateľa za úspešného a v ktorej nie. Krajský súd predmetné pochybenie nenapravil, ale naopak ho umocnil stotožnením sa s ním v celom rozsahu, dôvodiac tým, že právna úprava náhrady trov konania podľa Civilného sporového poriadku je striktné založená len na miere úspechu a neúspechu strany v konaní a nie je možné zohľadniť závislosť rozhodnutia o výške plnenia od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu.

31. Krajský súd tak podľa názoru ústavného súdu svoje rozhodnutie zaťažil vadou ústavnej neutržateľnosti, ktorej dôsledkom je porušenie označených práv sťažovateľa,

keďže v jeho prerokúvanej veci neboli konajúcimi súdmi zohľadnené všetky aspekty uplatneného nároku.

32. V dôsledku už uvedených nedostatkov poskytnutej súdnej ochrany zo strany krajského súdu, ktorá nezodpovedá právu sťažovateľa na ústavne konformný výklad a aplikáciu zákonných noriem v jeho právnej veci ako významných súčastí práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 tohto nálezu).

33. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci krajskému súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel (bod 2 výroku tohto nálezu). Krajský súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

34. V závere ústavný súd dodáva, že uzneseniami sp. zn. III. ÚS 221/2021 a II. ÚS 25/2019, na ktoré vo svojom vyjadrení poukazuje zúčastnená osoba, síce boli odmietnuté ústavné sťažnosti, ktorými boli namietané rozhodnutia krajských súdov v časti náhrady trov konania v situáciách, keď rozhodnutie súdu záviselo aj od znaleckého posudku, avšak závery týchto rozhodnutí nedopadajú na posudzovaný prípad sťažovateľa. Vo veci sp. zn. II. ÚS 25/2019 ústavný súd konštatoval ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu vo výroku o náhrade trov v konaní o doplatenie poistného plnenia z havarijného poistenia a v uznesení sp. zn. III. ÚS 221/2021 posudzoval ústavnú akceptovateľnosť uznesenia krajského súdu v konaní o trovách konania v právnej veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Ako však už bolo uvedené, v prejednávanej veci sťažovateľa ústavný súd považoval za relevantný práve predmet konania pred všeobecnými súdmi (náhrada škody na zdraví), samotný postoj sťažovateľa v jeho priebehu, ale predovšetkým dôvody, ktorými krajský súd ozrejmil svoje rozhodnutie o trovách konania.

V.

Trovy konania

35. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania celkom v sume 450,29 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

36. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3, § 13a ods. 1) a sťažovateľovi priznal odmenu za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 177 eur spolu s režijným paušálom dvakrát á 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 375,24 eur. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 75,05 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

37. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 4. augusta 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu